

TUTKINNONUUDISTUKSEN TAUSTAA JA NÄKÖALOJA

Tutkinnonuudistustavoitteet 1960-luvulla

Heikki Paloheimo

Korkeakoulututkintojen uudistamistarpeeseen alettiin kiinnittää huomiota viime vuosikymmenen puolivälissä, jolloin korostettiin opetuksen tehostamista ja sen ammatillisen relevanssin lisäämistä etenkin humanistisilla ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla. Valtioneuvoston käsitellessä 24. 8. 1966 korkeakoululaitoksen kehittämisasetusta merkittiin valtioneuvoston pöytäkirjaan lausuma, jossa todettiin valtioneuvoston pitävän tärkeänä, ...

että tutkintoja varten tarpeellinen opintoaika lyhenee ja keskeyttäneiden määrä vähenee, jota silmällä pitäen tutkintovaatimukset on aika ajoin tarkistettava ja itse opetuksessa nykyistä suuremmassa määrin annettava eri arvosanoja varten tarvittava tieto ja taito, ja että samalla harkitaan itse tutkintojen rakenteen muuttamista ottamalla huomioon muualla sangen yleisesti sovellettu suorituspistejärjestelmä, ... että yliopistojen ja korkeakoulujen toiminta muodossa taikka toisessa ulotetaan nykyistä pitemmälle osalle kalenterivuotta, niin että rakennukset ja varusteet tulevat käytännössä täysivuotiseen käyttöön ja että yliopistot ja korkeakoulut muissakin suhteissa kiinnittävät huomiota uusiin ja uusiutuviin tehtäviin ja vaatimuksiin, joiden täyttämistä yhteiskunta niiltä aiheellisesti odottaa.¹

Vuotta myöhemmin Korkeakoululaitoksen suunnittelukomitea (ns. *Suomalaisen* komitea) sai valmiiksi neljännen osamietintönsä runkoluonnoksen, jossa käsiteltiin samoja asioita kuin edellä mainitussa valtioneuvoston kannanotossa.² Mietinnössä pidetään tarpeellisena korkeakouluopiskelijoiden opintoajan lyhentämistä, ohjatun opetuksen lisäämistä ja pohditaan suorituspistejärjestelmän käyttöön ottamisesta aiheutuvia etuja.

Mietinnön mukaan korkeakoulujen tutkintojärjestelmää tulisi uudistaa siten, että perustutkintona on kaikilla aloilla kolmivuotinen laajapohjainen tutkinto, johon sisältyisi opintosuorituksia useilta eri tieteenaloilta. Perustutkinnon suorittamisen jälkeen opiskelijat voisivat joko a) siirtyä työelämään tai b) suorittaa sekä tieteellistä että käytännöllistä opetusta sisältävän virkatutkinnon, joka vastaisi vaativuustasoltaan nykyistä ylempää kandidaatintutkintoa tai c) osallistua tieteelliseen koulutukseen tavoitteena lisensiaatin tutkinnon suorittaminen ohjeellisesti 3 1/2—4 vuoden kuluessa perustutkinnon suorittamisen jälkeen. Lisensiaatintutkinnossa keskityttäisiin vain yhteen oppiaineeseen, ja sen suorittaneella tulisi edelleen olla mahdollisuus saada ohjattua opetusta tohtorin väitöskirjan laatimiseksi.

Korkeakoululaitoksen suunnittelukomitean ehdotuksia kehiteltiin edelleen Korkeakouluneuvoston mietinnössä akateemisten perustutkintojen uudistamisesta,³ jossa keskityttiin lähinnä suorituspistejärjestelmän soveltamiseen korkeakoulujen perustutkintoihin. Korkeakouluneuvosto totesi julkisessa keskustelussa verraten yleisesti korostetun seuraavia tutkinnonuudistustavoitteita:

1. Tutkinnot on voitava muodostaa nykyistä joustavammin osayksiköistä.
2. Tutkintoja on tarkasteltava tähänastista enemmän kokonaisuuksina.
3. Tutkintojen vaatimaa työmäärää tulee voida arvioida nykyistä paremmin ja eri tiedekuntien ja opintoalojen tutkintoja tulee voida verrata toisiinsa.
4. Perustutkinnon opetusta on rationaalistettava siten, että käytetään hyväksi tähänastista tehokkaampia opetuksen muotoja.
5. Kandidaatintutkinnon jälkeisten jatko-opintojen harjoittamiselle tulee luoda sellaiset edellytykset, että niistä suoriudutaan tasoa alentamatta kohtuulliseksi katsottavassa ajassa.
6. Opintojen järjestelyä on asteettain uudistettava siten, että opiskelu muodostuu yleensä täystoimiseksi, että perustutkinnon vaatima keskimääräinen opintoaika lyhenee ja keskeyttämisen määrä vähenee.

Varsinaisten ehdotusten osalta mietinnössä keskitytään suorituspistejärjestelmän käyttöön ottoon liittyvien yksityiskohtien pohtimiseen. Suorituspiste määriteltiin tällöin yksiköksi, jota käytetään ilmaisemaan arvioitua keskimääräistä opiskelijan työmäärää, joka päättyy hyväksyttävään suoritukseen. Sen sijaan mietinnössä ei oteta kantaa Korkeakoululaitoksen suunnittelukomitean ehdotukseen kolmivuotisesta laajapohjaisesta perustutkinnosta ja sen jälkeen tapahtuvaan eriytymiseen tutkijakoulutus- ja ammattikoulutuslinjoiksi.

FYTT:n asettamat uudet suuntaviivat

Jälleen vuotta myöhemmin (29.12.1969) opetusministeriö asetti toimikunnan, jonka tehtäväksi annettiin »valmistella korkeakoulujen tutkintojärjestelmän uudistamista filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tutkintojen osalta; esittää ehdotus eri korkeakoulujen filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tiedekuntien tutkinnoissa noudatettavista yleisistä periaatteista siten, että tutkinnot soveltuvat sekä ammatillisesti että ei-ammattillisesti suuntautuneen koulutuksen tarpeisiin; valmistella yksityiskohtainen ehdotus mainittujen tiedekuntien tutkintojärjestelmien uudistamiseksi; laatia ehdotus säännösten uudistamiseksi; sekä laatia aikataulu uuteen tutkintojärjestelmään siirtymisestä».⁴

Toimikunnan tehtäväksi oli aivan ilmeisesti katsottu siihenastisen valmistelutyön konkretisoiminen filosofisia ja yhteiskuntatieteellisiä aloja varten, ja konkreettisten tutkintosäädösten laatiminen näille aloille.

Tämä Filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tutkintojen toimikunta eli FYTT⁵ ei kuitenkaan käsittänyt tehtävänsä näin kapea-alaisesti. Tähän vaikutti mm. naapurimaassamme Ruotsissa voimistumassa ollut, korkeakouluopetuksen tavoitteita käsittelevä keskustelu, jossa sikäläinen UKAS-uudistus sai runsaasti kritiikkiä osakseen. Niin ikään Suomessa oli tuotu esiin mielipiteitä, joiden mukaan suorituspistejärjestelmä saattaa pirstoa tutkinnon irrallisiksi ja tavoitteettomiksi osiksi opiskelun muodostuessa vain pisteiden keräilyksi.

FYTT korosti tutkinnonuudistuksen ensisijaisena tavoitteena opetuksen sisällön kehittämistä. Se korosti opetuksen tavoitteiden niveltämistä yhteiskuntapolitiikan päämääriin (tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet, demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen, yhteiskunnan täysipainoisen kehityksen asettamat vaatimukset korkeakoulutukselle ja ylemmälle ammattikoulutukselle). Se vastusti koulutuksen jakamista tutkijakoulutus- ja ammattikoulutuslinjoiksi perustellen kannanottoaan sillä, että tieteellistä ajattelutapaa, kykyä ratkoa ongelmia ja etsiä uuden tiedon lähteille tarvitaan yhtä lailla tieteellisissä ja muissa ammatillisissa tehtävissä. Vaihtoehtona esitettiin polytekninen, monikoosteinen tutkintomalli, jossa yhdentyvät toisaalta tieteellinen, yleisammattillinen ja yhteiskunnallinen opiskelu, toisaalta teoreettinen ja käytäntökeskeinen näkökulma. Kaikkia tieteenaloja varten ehdotettiin nelivuotista perustutkintoa, joka jakaantuisi yleisopintoihin, aineopintoihin ja syventäviin opintoihin.

Yleisopinnot käsittäisivät yleistieteellistä, eri tieteenaloja ja yhteiskuntaaloja yhdentävää, koulutusalan ammatillisia ja historiallisia yhteyksiä selvittävää, tieteellistä perusopetusta ja opinto-ohjausta sisältävää opiskelua.

Aineopintoihin suunniteltaisiin nykyisten oppiaineiden rinnalle ja niitä korvaamaan tutkintoaineita, joiden muodostamisessa voidaan irtaantua nykyisistä oppiaineista ja muodostaa aineita, jotka kattavat paremmin ratkaistavia ongelma-alueita.

Syventävät opinnot sisältävät itsenäistä ja ryhmittäistä työskentelyä esim. jonkin tehtäväalueen, informaatiokokonaisuuden tai yhteiskunnassa esiintyvän ongelman ratkaisemiseksi sekä yhteiskunnallisen kokemuksen tai käytännön harjaantumisen hankkimiseksi.

Tutkinnonuudistuksen valmistelu FYTT-mietinnön pohjalta on lähtenyt käyntiin useissa eri korkeakouluissa ja eri tieteenaloilla. Yhteiskuntatieteiden osalta uudistusta valmistellaan Jyväskylän yliopistossa, Tampereen yliopistossa, Turun yliopistossa ja Joensuun korkeakoulussa. Opetusministeriö on 13.3.1974 hyväksynyt kannanoton korkeakoulujen tutkinnonuudistuksen jatkosuunnittelusta.⁶ Siinä korostetaan samankaltaisia koulutuksen sisällöllisiä tavoitteita kuin FYTT-mietinnössä, pidetään tärkeänä tutkinnonuudistuksen toteuttamista myös muilla kuin filosofisilla ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla ja todetaan ministeriön ryhtyvän valmistelemaan tarvittavia tutkintosäädöksiä. Valmistelutyötä uusien tutkintosäädösten laatimiseksi on suoritettu Jyväskylässä toimivassa tutkinnonuudistuksen jatkosuunnitteluprojektissa, jonka on määrä saada raporttinsa valmiiksi marraskuussa 1974. Jatkosuunnitteluprojektin tehtävänä on myös laatia ehdotus jatkosuunnittelun organisoinnista ja rahoituksesta.

Tutkinnonuudistuksen korostunutta asemaa korkeakoululaitoksen eri uudistushankkeiden joukossa osoittaa tutkinnonuudistukseen varattujen määrärahojen kasvu valtion tulo- ja menoarviossa korkeakoululaitosta koskevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan momentilla. Vuonna 1972 tutkinnonuudistukseen varattu määräraha oli 40 000 markkaa, vuonna 1974 määräraha on 450 000 markkaa ja vuoden 1975 tulo- ja menoarvioesityksessä tutkinnonuudistukseen varattu määräraha on 1 150 000 markkaa.⁷ Näillä varoilla rahoitetaan toisaalta tutkinnonuudistukseen yleisesti liittyvää tutkimustoimintaa ja toisaalta eri korkeakouluissa ja tiedekunnissa vireillä olevaa suunnittelua ja valmistelua.

Koulutusrakenteen uudistaminen

Aivan viime aikoina on korostettu koulutuksen sisällön suunnittelua siten, että samanaikaisesti tarkastellaan kaikkea peruskoulun jälkeistä ammatillista koulutusta. Valtioneuvosto on 30.5.1974 tehnyt periaatepäätöksen, jonka mukaan mm.

1. ammatillisesta koulutuksesta kehitetään lukion kanssa kilpailukykyinen väylä korkeakouluopintoihin,
2. peruskoulua kehitetään siten, että peruskoulututkinto tuottaa kelpoisuuden jatkaa opintoja yhtä lailla sekä lukiossa että ammatillisissa oppilaitoksissa,
3. ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen opetusta kehitetään siten, että yleissivistävää ja ammatillista tietä etenevillä opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa korkeakoulututkinto suurin piirtein saman ikäisinä.⁸

Keskiasteen ammatillista koulutusta uudistetaan osittaisuudistuksin, mitä varten valtioneuvosto on 28. 8. 1974 asettanut 14 opetussuunnitelmatoimikuntaa, joista kymmenen toimikunnan toimiala on määritelty elinkeinoelämäsektori-kohtaisesti, minkä lisäksi yksi toimikunta pohtii ammatillisten oppilaitosten yleissivistävän opetuksen kehittämistä, yksi peruskoulun yläasteen eriyttämisratkaisua, yksi lukion opetussuunnitelmien kehittämistä ja yksi suunnittelee ja valmistelee uudistukseen liittyvää kokeilutoimintaa.

Maamme koulutusrakenne tulee keskiasteen ammatillisen koulutuksen uudistamisen jälkeen olemaan seuraavan kaltainen:

kaikilla peruskoulututkinnon suorittaneilla on mahdollisuus jatkaa opintojaan keskiasteen ammatillisissa oppilaitoksissa. Nämä oppilaitokset tullaan muodostamaan sektoreittain elinkeinoelämän sektorijakoon perustuen. Koulutukseen sisältyy myös yleissivistävää opetusta ammatillisen opetuksen osuuden lisääntyessä opintojen edetessä pitemmälle.

Korkeakouluihin pyritään saamaan yhtäläiset sisäänpääsymahdollisuudet keskiasteen ammatillisissa oppilaitoksissa tai lukiossa tutkinnon suorittaneille. Korkeakouluopinnoissa olisi voitava käyttää hyväksi ammatillisissa oppilaitoksissa hankittuja yleissivistäviä ja ammatillisia tietoja. Tämä liittyy läheisesti kysymykseen korkeakoulujen aineopintojen jäsentämisestä. FYTT-mietinnön mukaan nykyisten oppiaineiden rinnalle ja niitä korvaamaan tulisi suunnitella tutkintoaineita, joiden muodostamisessa voidaan irtaantua nykyisistä oppiaineista ja muodostaa aineita, jotka kattavat paremmin ratkaistavia ongelma-alueita. Periaatteena siis on, että tutkintoaineet suunnitellaan jostakin ongelmakokonaisuudesta käsin. Esimerkkeinä tutkintoaineista FYTT mainitsee mm. ympäristönsuojelun, ekologian, suunnittelutieteen, aatetutkimuksen, psykologivistiikan, kybernetiikan ja systeemiteorian.

Keskiasteen ammatillisten opintojen kiinteämmän niveltämisen korkeakouluopintoihin on katsottu edellyttävän, että myös korkeakoulujen koulutusohjelmat suunnitellaan ammatillisista tehtävistä käsin. Tältä pohjalta on tutkinnonuudistusta valmisteltu mm. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa.

Tieteenalojen asema tutkinnonuudistuksessa

Tutkinnonuudistuskeskustelussa ei ole riittävässä määrin korostettu sitä, että monitieteisen, ongelmakeskeisen lähestymistavan omaksuminen edellyttää jo joidenkin tieteenalojen verraten hyvää tuntemista. Täten korkeakoulujen aineopinnoissa joudutaan nähdäkseni joka tapauksessa keskittymään suuressa määrin myös perinteisten tieteenalojen opetukseen ja opiskeluun. Jos haluamme antaa monitieteistä opetusta johonkin ongelmakokonaisuuteen liittyen, ei tämä ole mahdollista muuten kuin siten, että korkeakouluissa on yksittäisten tieteenalojen problematiikkaan hyvin perehtyneitä henkilöitä. FYTT:n ehdotus tut-

kintoaineista, jotka ovat joustavasti uudistettavia, useimmiten monitieteisiä ja ongelmakohtaisia, on selvästi johtanut tutkinnonuudistajia harhateille. Esimerkiksi filosofian, sosiologian, taloustieteen ja psykologian asema erillisinä tieteenaloina tulee edelleen olemaan keskeinen koulutukseen sisällytettävien ongelmien uusiutumista huolimatta. Sen sijaan esimerkiksi kasvatustieteen ja sosiaalipolitiikan asema on erilainen. Kasvatustieteessä on ensisijaisesti kysymys psykologian ja sosiologian alaan kuuluvien teorioiden soveltamisesta ja kehittämisestä eräällä inhimillisen toiminnan osa-alueella. Samoin sosiaalipolitiikassa on ensisijaisesti kysymys taloustieteen ja sosiologian teorioiden soveltamisesta ja kehittämisestä erään yhteiskunnan ongelma-alueen tarpeita silmällä pitäen. Täten voidaan sanoa, että osa yhteiskuntatieteellisistä oppiaineista jo tällä hetkellä on muodostunut eräänlaisista ammattikuvista käsin, kun taas osa pyrkii muodostamaan kokonaiskuvan jostakin todellisuuden osa-alueesta (taloudellinen kulttuuri — taloustiede, ihminen yksilönä — psykologia, jne.) ammatillisiin tavoitteisiin kiinteästi sitoutumatta.

Katson siis, että *yhteiskuntatieteelliset oppiaineet voidaan ryhmitellä ns. perustieteenaloiksi ja toisaalta ns. soveltaviksi tieteenaloiksi*. Soveltavat tieteenalat eivät nähdäkseni voi kehittyä ilman, että harjoitetaan tutkimusta ja annetaan systemaattista koulutusta myös perustieteenalojen alueella. Täten kaikkien ns. perustieteenalojen ja useimpien ns. soveltavien tieteenalojen tulee nähdäkseni edelleenkin olla erillisinä tutkintoaineina.

Tämä ei merkitse sitä, että eri tieteenalojen välisten rajojen tulisi olla ikuisia. Uusien tieteenalojen muodostuminen ja tieteenalojen välisten rajojen muodostuminen on sidoksissa yhteiskunnan kehitykseen. Monitieteisyydessä on usein kysymys juuri tieteenalasta, jota ei vielä ole, mutta jonka muodostamista yhteiskunnan kehittämistarve edellyttää (esim. ympäristönsuojelu).

Tieteellisten ja ammatillisten tavoitteiden yhteen niveltäminen

Tieteenalojen aseman korostaminen tutkintoaineina ei merkitse kaiken vanhan ennallaan pysyttämistä. Yhteiskunnan kehittämistarpeita voidaan palvella ammattikuvuihin perustuvia uusia tutkintoaineita muodostamalla ja ammatillisia valmiuksia voidaan myös ns. perustieteenalojen koulutuksessa kehittää etenkin syventävien opintojen vaiheessa, jolloin esimerkiksi seminaariryhmiä voitaisiin muodostaa yli tieteenalarajojen yhtenäisten ongelmakokonaisuuksien pohjalta.

Juuri syventävien opintojen suunnittelu ammatillisista tehtävistä käsin on nähdäkseni onnistunein tapa yhdistää koulutuksessa tieteelliset ja ammatilliset tavoitteet. Tätä ei kuitenkaan tule toteuttaa vain siten, että kunkin tieteenalan laudaturseminaareissa ja laudaturtutkielmissä käsitellään käytännön elämään liittyviä asioita. Tiettyyn ongelmakokonaisuuteen liittyviä seminaareja tulisi suunnitella ja toteuttaa useiden eri tieteenalojen yhteistyönä ja laudatur-

tutkielmien laatimisessa tulisi luopua vaatimuksesta, että tutkielma on osa juuri jonkin tieteenalan opintoja. Tällä tavalla tutkielmat olisi usein helpompi liittää yhteiskunnallisessa todellisuudessa esiintyviin ongelmiin.

Syventävien opintojen uudelleen jäsentämisen ohella on mahdollista kulloinkin käytettävissä olevilla resursseilla muodostaa yhteiskunnan kehittämistarpeita palvelevia uusia tutkintoaineita. On mahdollista muodostaa monitieteisiä tutkintoaineita, joiden tutkintovaatimusten suunnitteluun ja opetuksen antamiseen osallistuu useiden eri tieteenalojen edustajia.

Sekä syventävien opintojen uudelleen jäsentäminen että uusien tutkintoaineiden suunnittelu edellyttää ns. ammattikuvatutkimusta. Tällöin on tutkittava eri ammattien historiallista kehitystä sekä eri ammatteihin tällä hetkellä sisältyviä tehtäviä. Näiden tietojen sekä elinkeinoelämän rakennetta koskevien tietojen perusteella on mahdollista analysoida työnjaon kehittymistä ja kehittämistarvetta.

Ammattikuvatutkimuksen ohella on yhtä tärkeätä harjoittaa myös tieteenfilosofista tutkimusta eri tieteenalojen merkityksestä ja niiden keskinäisistä yhteyksistä sekä empiiristä tutkimusta eri tieteenalojen historiallisesta kehityksestä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Politiikan tutkimuksen asema tutkinnonuudistuksessa

Politiikan tutkimuksen sijoittaminen edellä esitetylle perustieteenala — soveltava tieteenala -dimensiolle on jossain määrin ongelmallista. Poliitiikan tutkimus on kehittynyt kokonaiskuvan luomiseksi eräästä todellisuuden osaluueesta, poliittisesta kulttuurista, ilman selviä ammatillisia päämääriä. Toisaalta politiikan tutkimuksella on ollut kiinteät yhteydet etenkin sosiologiaan ja joskus on sanottu sen olevankin sosiologian eräs lohko. Viime aikoina taas ovat lisääntyneet politiikan tutkimuksen yhteydet etenkin taloustieteen suuntaan.

Riippumatta siitä, miten sijoitamme politiikan tutkimuksen edellä mainitulle ulottuvuudelle, on sen merkitys erillisenä tutkintoaineena keskeinen tutkinnonuudistuksen jälkeenkin. Poliitiikan tutkijoiden tehtävänä on nyt selvittää, minkälaisen ammatillisten tehtävien yhteydessä politologinen näkökulma on keskeinen ja osallistua muiden tieteenalojen edustajien kanssa uudentyyppisten syventävien opintojen suunnitteluun. Kysymykseen voisivat tällöin tulla mm. tutkimustehtävien, opetustehtävien, hallinnollisten tehtävien, suunnittelutehtävien ja kansainvälisten tehtävien syventävät opinnot.

Politiikan tutkijat voivat osallistua myös edellä esitettyyn tapaan yhteiskunnan kehittämistarpeita palvelevien uusien monitieteisten tutkintoaineiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tällaisia tutkintoaineita voisivat olla esimerkiksi seuraavat:

1. *Kehityksmaatatutkimus.* Opetuksessa edellytetään mm. maantieteellistä, taloustieteellistä, sosiologista ja politologista näkökulmaa. Kehityksmaatatutkimuksen ja -opetuksen komitea on mietinnössään⁹ ehdottanut tämänkaltaisen opetuksen aloittamista korkeakouluissa ja muissa oppilaitoksissa. Turun yliopistossa on lukuvuotta 1974—75 varten laadittu yhtenäinen esite eri laitoksilla annettavasta, kehityksmaatietouteen liittyvästä opetuksesta. Arvosanoja kehityksmaatieteessä ei sen sijaan toistaiseksi ole mahdollista suorittaa.

2. *Rauhan- ja konfliktintutkimus.* Tutkimustoimintaan osallistuvat tällä hetkellä politologiien ohella mm. sosiologit, psykologit, sosiaalipsykologit, historioitsijat ja sotatieteen edustajat.¹⁰ Aihepiiriin liittyvää opetustoimintaa olisi syytä tehostaa korkeakouluissamme, jolloin eräänä mahdollisuutena on arvosanaopetuksen antaminen. Opetusta voidaan luonnollisesti kehittää myös kansainvälisen politiikan eräänä erikoistumislinjana.

3. *Poliittinen taloustiede.* Poliittisten ja taloudellisten ilmiöiden välisiin yhteyksiin on yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa viime aikoina kiinnitetty enenevässä määrin huomiota.¹¹ Aihepiiriin liittyvää opetusta voidaan varmasti kehittää siten, että politologit ja taloustieteilijät yhdessä osallistuvat sen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tähän aihepiiriin erityisesti keskittyvässä opetuksessa voidaan varmasti tuoda esiin näkökulmia, jotka eivät ainakaan erityisen hyvin tule esiin sen paremmin politologian kuin taloustieteenkään opetuksessa.

4. *Hallintotiede.* Empiirisen ja oikeustieteellisen organisaatio- ja hallintotutkimuksen väliset yhteydet ovat tällä hetkellä niukat Tampereen yliopistoa ehkä lukuun ottamatta. Kuitenkin sekä Helsingin että Turun yliopistossa pitäisi olla erinomaiset edellytykset antaa hallintotoimintaan liittyvää opetusta, jossa yhdistetään toisaalta hallinto-oikeuden, organisaatioteorian ja muun empiirisen hallintotutkimuksen tiedot. Tämänkaltaisen hallintotieteen käyttökelpoisuus ammatillisten tehtävien hoitamista silmällä pitäen olisi varmasti usein parempi kuin nykyisen organisaatiososiologian tai politologiaan liittyvän hallinto-opin.

5. *Yhteiskuntasuunnittelu.* Yhteiskuntatieteilijöiden edellytyksiä osallistua yhteiskuntasuunnitteluun on usein rajoittanut puutteellinen tieto suunnittelun kohdealueita koskevasta lainsäädännöstä, puutteellinen sovelletun matematiikan tuntemus, puutteellinen kulttuurimaantieteen tuntemus ja riittämätön kyky ymmärtää insinöörien ja arkkitehtien kieltä. Suunnittelutehtäviin kouluttamista varten voitaisiin kehittää opetusta, jossa yhdistyvät ainakin hallintotieteellinen, kulttuurimaantieteellinen ja sovelletun matematiikan näkökulma. Opetusta voitaisiin antaa mainittujen oppiaineiden yhteydessä, mutta sitä tulisi modifioida suunnitteluorientoituneeksi.

Edellä esitetyt viisi vaihtoehtoa on mainittu vain esimerkinomaisesti ja näihin aihepiireihin liittyvää opetusta voidaan yhtä lailla kehittää myös syventävien opintojen vaiheessa uusia tutkintoaineita perustamatta.

Mainitut esimerkit eivät välttämättä ole ainoita ja keskeisimpiä. Juuri ammattikuvatutkimuksen ja tieteen tutkimuksen tehtävänä on analysoida niiden käyttökelpoisuutta tai -kelvottomuutta. Tutkinnonuudistuksen suunta-
viivat yhteiskuntatieteissä tullaan kuitenkin määrittelemään jo ensi vuoden aikana. On aika jälleen virittää ja elvyttää aihepiiriin liittyvä keskustelu.

LÄHDEVIITTEET:

¹ Antaessaan asetusta korkeakoululaitoksen kehittämistä vuosina 1967—1981 (as.kok. 455/1966) valtioneuvosto merkitsi pöytäkirjaansa lausuman, jossa korostettiin korkeakoulujen tutkintojen, opetusmenetelmien ja hallinnon uudistamisen tarpeellisuutta.

² Korkeakoululaitoksen suunnittelukomitean I osamietintö käsitteli koulutuskapasiteetin lisäämistä, II osamietintö Itä-Suomen korkeakoulun perustamista ja III osamietintö korkeakoululaitoksen ylittä hallintoa. Neljännessä, mm. tutkinnonuudistusta käsittelevästä osamietinnöstä komitea sai valmiiksi vain runkoluonnoksen, josta tosin pyydettiin korkeakoulujen lausunnot. Runkoluonnos on julkaistu SYL:n korkeakoulupoliittisen monistesarjan niteenä 3/1968.

³ Komiteanmietintö 1968: B 73.

⁴ Komiteanmietintö 1972: A 17, ss. 3—4.

⁵ Komiteanmietintö 1972: A 17.

⁶ Opetusministeriö. Korkeakoulu- ja tiedeosaston tiedotuslehti. Korkeakoulujen tutkinnonuudistuksen erikoisnumero, 3/1973, ss. 1—3.

⁷ Valtion tulo- ja menoarvioon on vuodesta 1970 alkaen sisällytetty erillinen määräraha korkeakoululaitosta koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Vuosina 1970—1972 nämä määrärahat on budjetoitu momenteille 29.37.21, 29.37.22 ja 29.37.23. Vuodesta 1973 kyseiset määrärahat on budjetoitu momentille 29.37.21. Lisäksi vuodesta 1974 alkaen on budjettiin varattu erillinen määräraha (29.37.24) terveydenhuollon koulutuksen uudelleen järjestelylle, josta osa käytetään juuri tutkinnonuudistuksen suunnitteluun.

⁸ Valtioneuvoston periaatepäätös suunnittelu- ja kehittämisperiaatteista ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukiossa annettavan koulutuksen niveltämisestä peruskoulujärjestelmään ja korkeakouluissa annettavaan opetukseen, 30. 5. 1974.

⁹ Komiteanmietintö 1973: 90.

¹⁰ Antola, Esko, Millaista tutkimusta rauhantutkimukseen ohjatuilla varoilla, teoksessa Esko Antola (toim.), Rauha ja monikansallisten maailma. *Rauhantutkimus tänään IV*. Turenki 1974.

¹¹ Allardt, Erik, Valtio-opin ajankohtaisesta tilasta ja tutkimuspolitiikasta teoksessa Raimo Lintonen (toim.), Kuudennet politiikan tutkimuksen päivät Helsingissä 10.—11. 1. 1974. Esitelmät ja raportit. *Helsingin yliopiston valtio-opin laitoksen tutkimuksia No. 32/1974*.